

Iz neobjavljenog prijevoda i komentara prvog sveska *Mesnevije*

Ahmed-ef. Mešić

PRIČA O ČOVJEKU KOJI JE KUČAO NA VRATIMA SVOGA PRIJATELJA, PA JE IZNUTRA DOŠLO PITANJE “KO JE?”, A ON JE ODGOVORIO: “JA SAM”. PRIJATELJ MU JE ODGOVORIO: “KAD SI TI TI (ODNOSNO JA), ONDA NE OTVARAM NIKOME, JER NE POZNAJEM NIKAKVOG SVOG PRIJATELJA KOJI JE ‘JA!’”

Ispod naslova ove priče merhum Abidin navodi kako se prenosi (*rivâjet*) da je jednom prilikom plemeniti ashab, drug Božijeg poslanika Muhammeda, alejhisselam, Džâbir, pokucao na vrata stana Božijeg poslanika, pa kada je Božiji poslanik upitao: “Ko je?” Džabir je odgovorio: “Ja sam”. Tada je Božiji poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da mu se takav odgovor ne sviđa i upozorio je Džabira da izbjegava takav odgovor.

Bejt 3104.

*Ân jekjî âmed deri jârî bized / Gjuft jâreš: Kjîstî, ej mu'temed?
Jedan čovjek je došao i pokucao na vrata svoga prijatelja, –
a on je rekao: “Ko si ti, o poštovani čovječe!”*

Čitajmo dalje!

Bejt 3105.

*Gjuft: Men. Gjufteš: Birev, hengjâm nîst / ber činîn hânî mekâmi hâm nîst!
Ovaj je odgovorio: "Ja". Domaćin mu je zatim rekao: "Idi, odlazi, nije vrijeme za prijem, –
pri ovoj gozbi nema mjesta neiskusnima, nedoučenima (koji ističu svoje 'JA')!"*

Duhovni učitelj koji je zaljubljen u Jedinoga Boga, dželle šanuhu, ne prima egoiste, koji ističu svoje JA; ne prima ih u svoj krug – *halku*, dok se oni ne oslobode tog svog egoizma, svoje uobraženosti.

Bejt 3106.

*Hâm râ džuz âteši hedžr ve firâk / kjej pezed, kjej vâ rehâned ez nifâk?
Nepečenoga (neiskusnoga, nenaučenoga), osim vatre rastanka i osamljenosti, nostalgije, –
šta može ispeći i šta ga može osloboditi od dvoličnosti? (Ne može ništa).
(...)*

Plod jedne biljke treba dugo da se peče na sunčevoj žegi, pa da postane zreo i ukusan za jelo i upotrebu. Tako se ni čovjek ne može osloboditi svoje dvoličnosti i svoje umišljenosti dok ne bude odgurnut u stranu od ljudi koji su već stekli potrebno iskustvo u tom pogledu.

Bejt 3107.

*Reft ân miskjîn ve sâlî der sefer / der firâki dôst sûzîd ez šerer.
Onaj siromah je otišao i proveo godinu dana u putovanju, –
pa je za to vrijeme gorio u vatri od čežnje za svojim prijateljem.*

Bejt 3108.

*Puhte gješt ân sùhte pes bâz gješt / bâz gjirdi hâne-i hembâz gješt.
Taj što je gorio u vatri nostalgije i osamljenosti, postao je pečen (stekao je iskustvo, uvidio je da od isticanja svoga "JA" nema nikakve koristi)
pa se vratio –
i počeo da obilazi oko kuće svoga prijatelja!
(Komentar je sadržan u prijevodu.)*

Bejt 3109.

Halka zed ber der be sad ters ve edeb / tâ nebdžehed bî edeb lafzî zi leb.

Zatim je sa sto izraza strahopoštovanja zakucao na halki vrata svoga prijatelja, –

čuvajući se da mu preko usana ne pređe koja riječ kao znak neodgojenosti i umišljenosti!

Ne treba naglašavati kako čovjek treba da pazi kakva će mu riječ preći preko usana, jer često samo zbog jedne riječi čovjek stekne doživotnog prijatelja ili neprijatelja! I ovaj naš “junak” se toga plašio, pa je dobro smišljao kako će se javiti kada mu domaćin bude postavio pitanje: Ko je, ko kuca? Ali, čitajmo!

Bejt 3110.

Bangj zed jâreš kji ber der kjîst ân? / Gjuf: Ber der hem tujî, ej dilsitân!

Njegov prijatelj je povikao iznutra: “Ko je to na vratima?” –

On je odgovorio: “Na vratima si ti, o Gospodaru srca ljudi!”

Evo još jednog vrlo lijepog primjera gdje Mevlana sa razgovora o ljudima prelazi na razgovor o Bogu, dželle šanuhu. Naime, onaj pečeni je naučio da Apsolutno Postojeći Bog, dželle šanuhu, zaista stvarno postoji, a da je sve drugo postojeće samo prividno, privremeno, nestvarno! Zato i kaže: “Na vratima si samo TI, o Gospodaru ljudi!”

Bejt 3111.

Gjuf: Ekjnûn çun menî, ej men, der â! / Nîst gjundžâjî du “men” râ der serâ!

Dost (Prijatelj, Jaran, Gospodar) reče: “E, sada kada je tvoje ‘ja’ postalo ‘Moje JA’, uniđi! –

Jer, u ovaj saraj (u ovaj dvorac) ne mogu da stanu dvoje ‘JA’ (tvoje ja, i Moje JA)!

Stih je u originalu prelijep, ali ga je teško prevesti, budući da on izražava duboku sufijsku misao o nepriznavanju svoga postojanja, odnosno o priznavanju postojanja samo Jednoga Jedinoga Gospodara Istinitoga, dželle šanuhu, jer u ovom dvorcu, u ovom vidljivom i nevidljivom svijetu ne mogu postojati dva bića koja mogu da za sebe kažu: JA, nego to može da bude samo Jedan. Ovdje nije navedeno ni u stihu ni u komentaru merhum Abidina, iako je ovaj stih, po smislu, razrada kur’anskog ajeta: *Lev kjâne fîhimâ âlihetun illellâhu le fesedetâ*: “Kada bi na nebesima i Zemlji bila kakva druga božanstva osim Allaha, oni bi

(nebesa i Zemlja) propali.” (Kur-an, *El-Enbijâ*, ajet 22).

Ali, svakako čitajmo dalje, biće kazano još dosta zanimljivih misli!

Dr. Kjefafi: Ova priča se kreće oko značenja koje je rekao jedan čuveni sufija (nije naveo koji): *Ene men ehvâ ve men ehvâ ene - nahnu rûhâni halelnâ bedenâ fe izâ ebsartenî ebsartehû - ve izâ ebsartehû ebsartenâ!*

Prevod: Ja sam onaj koga volim, a onaj koga ja volim je ja, mi smo dvije duše koje su unišle u jedno tijelo, pa kada vidiš mene, vidio si njega, a kada vidiš njega, vidio si mene!

(Sve ovo valja i treba shvaćati u prenesenom i izvedenom smislu, a ne da se čovjek spojio s Bogom, odnosno unišao u njega – *hulûl* (Prevodilac).

Bejt 3112.

Nîst sûzen râ seri rište du tâ / čunkji jekjtâjî derîn sûzen der â!

*“Dvostruki konac ne može unići u iglene uši, -
a pošto si ti jednostruk, uniđi u iglene uši!”*

I kao što u iglene uši ne može da uniđe dvostruki konac, ako nije ujedinjen, tako ni u “saraj”, dvorac – postojeći svijet, ne mogu da uniđu dvojica koji svaki želi da bude samostalno JA.

Dr. Kjefafi: Ko želi da se ujedini (s Bogom, dželle šanuhu), a čuva svoje Ja, čvrsto vjeruje da postoji, sličan je raspletenom koncu koji treba uvući u iglene uši. *Ašk*-ljubav je jedini put za sjedinjavanje, a *ašk* se ne može naći tamo gdje postoji *enanijjet* – vjerovanje u svoje JA!

Bejt 3113.

Rište râ bâ sûzen âmed irtibât / nîst derhôr bâ džemel semmu-lhijât!

*Konac ima veze sa iglom (i njenim ušicama), -
ali nije zamislivo da kroz iglene uši prođe deva!*

Da bi i konac unišao u iglene uši, mora se dobro utanjiti, dotjerivati prema veličini rupe na igli. Zato je nemoguće da kroz iglene uši prođe čitava deva, kao jedna velika životinja. I kao što je nemoguće da deva prođe kroz iglene uši, tako je nemoguće da u saraje Svemogućega Boga, dželle šanuhu, uniđe čovjek koji se nije oslobodio svoga egoizma, svoga JA, i koji nije svoje ponašanje prilagodio onome što želi taj njegov Stvoritelj, dželle šanuhu.

Spominjanje deve i iglenih ušica u ovom stihu jeste aluzija, pozajmica (*iktibâs*), iz 40. ajeta sure El-Earâf, koji u prevodu glasi: “Onima koji ugone u laž sve naše znakove i koji se ohole i prave velikima u odnosu

na te naše znakove, neće se otvoriti vrata nebeska niti će oni unići u Raj – Džennet, sve dok deva ne prođe kroz iglene uši.” A budući da deva nikada neće proći kroz iglene uši, jer je to nemoguće, onda ni oni neće nikada unići u Džennet, Raj.

A kako će deva postati mršava da mogne proći kroz iglene uši, čitajmo u slijedećem stihu!

Dr. Kjefafi u svom komentaru također citira naprijed navedeni kur'anski tekst, pa to nećemo ponavljati.

Bejt 3114.

Kfej ševved bârîkj hest-i džemel / džuz be mikrâzi rijâzât ve amel?

Kako može tijelo deve postati mršavo, –

osim sa makazama (duhovne) gimnastike, asketizma i djelovanja?

Ko hoće da uniđe u Džennet i Allahove, dželle šanuhu, saraje, taj mora uništiti svoj egoizam, egocentričnost i svoju veličinu, i namučiti svoje tijelo izvršavanjem propisanih pobožnosti (namaz, post, hadždž itd.) i izvršavanjem drugih dobrih djela (*ihsân*). Zato, ti koji tražiš duhovnu istinu, potrudi se i nastoj da ovo ostvariš, ako želiš da uniđeš u saraje Velikoga Allaha, dželle šanuhu!

Dr. Kjefafi: Bez duhovne gimnastike, vježbe, bez uzdržavanja od tjelesnih zadovoljstava, nemoguće je savladati svoje životinjske strasti i prohtjeve, koji sputavaju duhovni napredak.

Bejt 3115.

Desti Hakk bâjed mer ân râ, ej fulân / kjû buved ber her muhâlî kjun fe kjân!

Za ovo je potrebna pomoć (snaga) Istinitoga Boga, dželle šanuhu, o čovječe! –

Jer, ta Njegova pomoć kada i nemogućem rekne: “Budi” – ono bude!

Neka čovjek ne misli da je nemoguće, ali i da je lahko izvršavati tu duhovnu gimnastiku (*rijâzât*), duhovne vježbe i druga dobra djela. Nije nemoguće, ali nije ni lahko. Treba se truditi, ali i trud može da bude uzaludan, ako nema pomoći i *himmata*, kudreta Uzvišenoga Allaha, dželle šanuhu, pa Ga zato treba stalno i mnogo moliti, jer On može i onome što se nama čini nemogućim da kaže: “Budi” – pa će se to ostvariti. Gornje riječi *desti Hakk*, odnosno, *jedullâh* – Allahova ruka, Njegova Moć, mogu da postanu Njegovi odabrani prijatelji među ljudima, koji su

stigli do tog stepena – *mertebe*, da to postanu Njegovom, dželle šanuhu, Voljom i Milošću.

Molimo Te, Bože, da nam pomogneš da Ti uvijek budemo pokorni!

Bejt 3116.

*Her muhâl ez desti u mumkjin ševed / her harûn ez bîmi u sâkjin ševed.
Jer, sve što je nemoguće, Njegovom Moći, postane moguće, –
a svaki nepokorni tvrdoглаvac i neposlušni, od straha pred Njim, postane
miran i pokoran!*

Potvrda misli iz prethodnog bejta, kazana drugim riječima.

Bejt 3117.

*Ekjmeh ve ebres či bâšed, murde nîz / zinde gjerded ez fusûni ân Azîz!
Kakav slijepac i gubavac, nego i mrtvac, –
postaje živ kada mu to rekne onaj Slavni (Bog, dželle šanuhu).*

...

Riječ Azîz prevedena je riječju Bog, a Kur'anom, azimuššan, dokazano je da je i Îsâ, alejhisselam, oživljavao mrtve, liječio slijepce i gubavce, pa bi se ovaj časni naziv Azîz mogao odnositi i na njega, jer je on to činio po Allahovom darivanju te sposobnosti. Kako ju je Allah, dželle šanuhu, darovao Îsâu, alejhisselam, tako je može darovati i nekom drugom Svome robu. A može se tumačiti i tako da se ne radi o materijalnom, tjelesnom slijepcu, gubavcu ili mrtvacu, nego duhovnom, te da takvog čovjeka Božijom voljom duhovno oživi jedan *muršid* – duhovni učitelj!

Dr. Kjekafi: Ovo su ukazivanja na *mu'džize* – čuda, koja je činio Îsâ, alejhisselam, na osnovu snage koju mu je darovao Allah. Svijet je ta čuda još i uvećao, iako su to lagane stvari u poređenju sa mogućnošću Božanske Sile i Moći. U Časnom Kur'anu je objavljeno da je Îsâ, alejhisselam, govorio: "Ja sa Allahovom dozvolom liječim od rođenja slijepce ljude, i gubavce, i oživljujem umrle!" (Kur'an, *Âli' Imrân*, ajet 49).

Bejt 3118.

*Vân adem kjiz murde murde ter buved / der kjefi îdžâdi u muztarr buved!
I ono "ništa" (nepostojeće) koje je mrtvije od svakog mrtvaca, –
Njegovom voljom da ono postane, ono bude prisiljeno da se pojavi u
postojanju!*

Ovog stiha nema kod merhum Abidina, nego samo kod Ankarevije i kod dr. Kjekafija. Inače, smisao mu je sličan prethodnom stihu, kazan drugim riječima, pa mu ne treba nikakav komentar!

Bejt 3119.

Kjulle jevmin Huve fi še-nin bihân / mer u râ bâ kjâr ve bâ fi'lî medân!

Čitaj časni ajet iz Kur'ana: "Kjulle jevmin Huve fi še-nin (Svakog časa On je u akciji, djelovanju)", –

i znaj da On (nikada) nije bez djelovanja i akcije!

Gornji navod iz Kur'ana, azimuššan, dio je 29. ajeta sure Er-Rahmân koji glasi: *Jes-eluhu men fissemaâti vel-erdi, kjulle jevmin Huve fi še'nin* – "Sve što postoji i živi na nebesima i na Zemlji od Njega traži ono što želi, a On je svakog časa u djelovanju, u akciji, u stvaranju!" Ove kur'anske riječi s jedne strane kazuju jednu veliku istinu, a s druge strane su veliki podsticaj ljudima da rade, da se trude, da se bore itd. Jer, ako Onaj kojem ništa nije potrebno, koji ne zavisi ni od koga i ni od čega, koji je Apsolutno Postojeći, a sve je drugo i živo i neživo od Njega zavisno, ako, dakle, i On stalno nešto stvara i uspostavlja, kako onda može čovjek, kojemu mnogo nešto treba, koji ne može bez mnogo nečega, da ljenčari, da se izležava, a da ne radi? Nikako on to ne bi smio sebi dozvoliti, jer je njemu rad stroga vjerska dužnost – *farz*, pa bi trebalo da se stidi Onoga koji stalno radi, čini, stvara, kada ne radi on čovjek, koji je zavisan od svega i svačega! Prvi dio stiha kaže da ove riječi iz Kur'ana treba stalno čitati i ponavljati, kako ih čovjek ne bi zaboravljao, pa onda postajao ljenčina koja ništa ne radi (Merhum Abidin).

Gornjih pet riječi iz Kur'ana, azimuššan, vrlo su zanimljive i predstavljaju izazov za čovjeka, pa ćemo sada navesti kako su gornje riječi preveli oni koji su to prevodili ili tumačili na druge jezike ili komentarisali. Tako rahmetli Besim Korkut u svom prevodu Kur'ana, azimuššan, kaže: "Svakog časa On se zanima nečim". Merhum Pandža – Čaušević kaže: "On svakog časa radi." Dr. Teufik Muftić u svom *Arapsko-srpskohrvatskom rječniku* ovaj slog prevodi: "Zauzet je poslom."

Komentar Kur'ana, azimuššan, od dvojice Dželala (*Tefâsîrul-dželâlejh*): *Kjulle jevmin* (vaktin) *Huve fi še-nin* (*emrin juzhiruhû alâ vefki mâ kadderehû fil ezeli min ihjâin, ve imâtetin, ve îzâzin ve izlâlin, ve ignâin ve îdâmin, ve idžâbeti dâ'in, ve îtâi sâilin ve gajri zâlikje*) – "Svakog dana tj. časa On je u djelovanju, tj. u poslu koji čini javnim, vidljivim, spoznatljivim, saglasno onome što je On odredio (da se dogodi) u prošlosti, tj. da

oživljuje, čini živim, i usmrćuje, (daje i oduzima život), da uzdiže u časti i ponizuje, da čini bogatim i siromašnim, da prima molbe onih koji se mole, i da daje onima koji nešto traže i drugo.” *Tefsîr-i mevâkjib*, odnosno, prevod Kur’ana, azimuššan, na turski jezik: *Allah Teala her anda mešijjeti mudžibindže kudreti idžrade dir* – “Uzvišeni Allah, dželle šanuhu, svakog časa prema Svome Htijenju, iskazuje i provodi Svoju Moć”.

Prema tome, iz svih ovih navoda se vidi da Uzvišeni Allah svakog časa nešto stvara i rastvara, a kako to tumači Mevlana Dželaluddin vidjećemo iz nekoliko sljedećih stihova!

Bejt 3120.

*Kjemterîn kjâreš her rûz ân buved / kjû se leškjer râ revâne mî kjuned.
Njegov, dželle šanuhu, nasitniji, najmanji rad (djelo), svakog dana, časa,
jeste –
da tri vojske oprema i upućuje.*

Kakve su to tri vojske koje Uzvišeni Allah oprema i upućuje vidjećemo iz sljedećih stihova, pa čitajmo!

Bejt 3121.

*Leškjerî zi aslâb sûji ummehât / behri ân tâ der rahm rûjed benât!
Jedna vojska prelazi iz kičmi očeva u rodnice majki –
zato da bi u rodnicama narasle kćerke (djeca)!*

Merhum Abidin kaže da je komentar nepotreban.

Prevodilac sa svoje strane skreće pažnju poštovanom čitaocu na to da za jednog starog profesora islamske teologije – *muderrisa*, prije više od 700 godina, spolni odnos muškaraca i žena nije bio nikakav *tabu*, zabranjena tema, nego naprotiv, on to navodi kao jednu od funkcija Božanskog djelovanja i htijenja koja ima, kako mi danas običavamo da kažemo, svoj određeni cilj, a to je razmnožavanje ljudskog roda. Ali čitajmo dalje!

Bejt 3122.

*Leškjerî zi erhâm sûji hâkjâdân / tâ zi ner ve mâde pur gjerded džihân!
Druga vojska je ona koja izlazi iz rodnica majki i dolazi na Zemlju (rađa se), –*

kako bi ovaj svijet postao pun muškaraca i žena (budućih očeva i majki)!
Komentar će biti naveden uz slijedeći stih!

Bejt 3123.

Leškerî ez hâkj zân sûji edžel / tâ bibîned her kjesî husni amel.

**Treća vojska sa Zemlje odlazi prema svome roku, edželu, –
da bi svako vidio ljepotu svoga djelovanja (za života).**

...

Ako neko upita: Šta to radi Allah?, evo mu odgovora. A evo mu i opisa cijeloga ljudskog života (nastanak, trajanje i prestanak). Merhum Abidin kaže da ne treba naglašavati kako ovi stihovi sadrže veliku mudrost, istinu i značenje. U vezi s ovim neka poštovani čitalac pokuša zamisliti koliko se u jednom času događa spolnih odnosa među ljudima (muškarcima i ženama), kojih na zemaljskoj kugli živi preko četiri milijarde, koliko se u tom istom času rađa novih ljudi, a koliko opet ljudi tog istog momenta umire i rastaje se s ovim svijetom! Kada se to zamisli, onda se mora uvidjeti da su to zaista tri vojske i to ogromne, velike vojske, jer i savremena nauka dokazuje da se u sjemenu, koje izbacuje muškarac u matericu žene za vrijeme spolnog čina, nalazi ogroman broj već živih ćelija od kojih bi mogao da se rodi živi čovjek.

Drugi dio ovog stiha je zaključak čovječijeg života: da se vidi kako je radio za vrijeme svoga života, jer je i stvoren i doveden na ovaj svijet zato da se vidi kako će se ponašati i vladati! Ovo je aluzija – *išâret* na prvi ajet sure *El-Mulkj*, koji glasi: *Tebârekjellezî bi jedihil mulkju ve huve alâ kjulli šej-in kadîr. Ellezî halekal mevte vel hajâte li jebluvekjum ejjukjum ahsenu amelen* – “Uzvišen je Onaj u čijoj je Moći sva vlast, i Koji je svemoćan. On je Onaj Koji je stvorio smrt i život da bi vas iskušao ko će od vas biti bolji po svojim djelima!” Iz ovog se jasno vidi odakle je čovjek i zašto je stvoren, te kuda konačno odlazi. Sveznajućem Allahu, dželle šanuhu, nije potrebno da vidi kako ćemo se mi ponašati u svome životu, jer On to zna unaprijed, nego je potrebno da to vidimo mi, sami ljudi, kako ne bismo mogli na Sudnjem danu kazati da mi to nismo činili.

U sljedećem stihu Mevlana kaže da ove riječi nemaju kraja, što znači da bi se i o ovom “najmanjem” Allahovom djelovanju moglo još mnogo govoriti, pa to kaže i ovaj prevodilac. Zato hajdemo dalje!

Bejt 3124.

În suhan pâjân nedâred hîn bitâz / sûji ân du jâri pâkj, pâkj bâz!

Ove riječi (zaista) nemaju kraja! Pazi, i požuri, –

ka priči o onoj dvojici čistih i iskrenih prijatelja (o onome što je kucao

na vratima svoga Dosta, a on ga pitao: “Ko je”, pa ovaj odgovorio: “JA”, a on mu onda rekao ono što smo već pročitali u prethodnim stihovima!

Komentar nije potreban!

ONAJ ŠTO JE REKAO: “JA SAM” KAJE SE. U CILJU DUHOVNIH VJEŽBI U SAMOĆI JE PROVEO JEDNU GODINU, KAJAO SE I PONOVRNO SE VRATIO NA KAPIJU SVOGA DOSTA, PA KADA JE DOMAĆIN UPITAO: “KO JE NA VRATIMA?” ODGOVORIO: “NA VRATIMA SI TI”.

Merhum Abidin u svom prevodu ovdje nije dao nikakav naslov, nego je samo napisao:

IHTÂR – što se može prevesti kao Napomena, pa je u toj napomeni kazao da u nekim rukopisima među ovim stihovima nema nikakva naslova. Međutim, kod Ankarevije je naveden gornji naslov (pa sam ga i ja uvrstio), dok je kod dr. Kjefafija stavljen naslov *Sifâtutevhîd* – Opis Jedinstva.

Kako bilo da bilo, ovo je nastavak priče o tome kako je čovjek isticao svoje JA, pa je zbog toga bio odbijen od kapije Milosti, a kada se od tog svog isticanja sebe kao važnog bića povukao i pokajao, onda je primljen u saraje Milosti svoga Velikoga Dosta, Jara, Prijatelja, Boga, dželle šanuhu.

Čitajmo stihove, pa ćemo vidjeti o čemu se radi.

Bejt 3125.

*Gjuft jâreš: Ender â, ej džumle men / nî muhâlîf çun gjul ve hâri çemen!
Njegov prijatelj (onoga što je kucao na vratima) reče: “Uniđi, o ti što si sav JA, –*

jer ti nisi drugačiji od mene kao što se razlikuje ruža u vrtu od svoga trna!”

Kada čovjek, dakle, ostavi svoju uobraženost, svoju umišljenost, kada se oslobodi svoga JA, onda osjeća potrebu da se pokorava odredbama svoga Stvoritelja, pa onda postaje Njegov miljenik i odabranik, prijatelj i dost, tako da ga On, dželle šanuhu, prima u svoje “saraje”, tj. u Svoju Milost i Dobrotu.

Bejt 3126.

*Rište jekjtâ šud, galat gjum šev kjunûn / gjer du tâ bînî hurûfi kjâf ve nûn!
Konac je postao jednostruk. O ti što pogrešno vidiš! Budi fâni, nestali*
(smatraj se da ne postojiš), –

premda slova “kjef i nun” vidiš kao dvoje (dvostruko)!

Stih će biti dovršen slijedećim stihom. Inače, različito su ga preveli merhum Abidin i dr. Kjefafi, ali ja se nadam da će iz sljedećih stihova postati jasno o čemu se radi, pa čitajmo dalje!

Dr. Kjefafi u fusnoti: “Kjef i nun” jesu dva slova, glasa, od kojih se pravi riječ KJUN – Budi!

Bejt 3127.

*Kjâf ve nûn hemčun kjemend âmed džezûb / tâ kješâned mer adem râ
der hutûb.*

*Slova “kjef i nun” su kao jular (omča, laso) koji mnogo privlači, –
pa nepostojeće dovuče, pretvori u stvari i djela (da postanu vidljivi).*

Iako slova “kjef i nun”, kada se napišu, nisu nalik jedno na drugo, ipak, kada se spoje, pa nastane imperativ, zapovjedni način KJUN – budi, ona dovuku nepostojanje i uvedu predmete, stvari, ljude, i sve drugo, tako da to odmah postane i nastane. To je ukazivanje na Allahovo, dželle šanuhu, svojstvo, sifit *tekvîna* (stvaranje), o čemu je bilo govora i u nekoliko prethodnih stihova *Mesnevije*.

Dr. Kjefafi komentariše: Veza dviju vjerničkih duša od njih čini jedinstvo koje je opipljivo, pa i glasovi “kjef i nun” (od kojih nastaje djelo koje Stvoritelj želi da stvori), kada se spoje, postaju jedno, tj. zapovjedni način da nešto bude, nastane, postane. Stoga ova riječ: KJUN – budi! jeste kao omča koja dovlači ono što ne postoji i uvodi ga u svijet postojanja, a to je ovaj svijet koji je pun raznih vrsta borbi i sukobljavanja.

U fusnoti je dr. Kjefafi objasnio šta je to taj konopac, laso, pomoću koga se hvataju životinje.

Ovdje se kao dokaz za ovaj stih može navesti 40. ajet sure En-Nahl, koji glasi: *Innemâ kavlunâ li šej-in izâ erednâhu en nekûle lehû kjun fe jekjûn* – “Kada Mi nešto hoćemo, Mi samo kažemo: ‘Budi!’ – i ono bude!”

Bejt 3128.

Pes du tâ bâjed kjemend ender suver / gjerçi jekjtâ bâšed ân du der eser.

Po vanjštini taj laso (taj jular, povodac koji dovodi nepostojanje u postojanje) treba da izgleda dvostruk, kao da su dva faktora, činioca, koji ga stvaraju, –

ipak po svom rezultatu, po svom djelovanju, oni su jednostruki (jedan im je Apsolutni izvor).

Komentar je nepotreban, jer je prevod dat malo opširnije, da bi se stih mogao ispravno razumjeti.

Bejt 3129.

Gjer du pâ gjer çâr pâ reh râ bured / hemçu mikrâzi du tâ jekjtâ bured.

Jedan dvonožac (čovjek) i jedan četveronožac (konj, deva i sl.) presijecaju (prelaze) jedan put, jedno odstojanje, –

isto kao što i makaze (škare) koje imaju dva kraka, prave samo jedan rez.

Kada putuje čovjek i sa sobom vodi četveronošca, životinju, oni pređu istu razdaljinu, bez obzira što jedno putuje na dvije, a drugo na četiri noge. Isto tako, makaze imaju dva sječiva, dva noža, ali prave jedan rez.

Iz ovoga se da vidjeti zašto je dr. Kjekfafi u svom prevodu ovom dijelu *Mesnevice* dao naslov “Opis jedinstva”, jer sve ovo, dakle, govori o Jedinstvu kao svojstvu, sifatu Allahovom, dželle šanuhu.

Bejt 3130.

Ân du hembâzâni gjâzor râ bibîn / hest der zâhir hilâfi zân ve îñ!

Pogledaj dva čovjeka koji kao saučesnici valjaju platno u stupama (u kojima se boji ili uređuje buduće platno napravljeno od nekog pogodnog materijala: vune, lana i sl.), –

pa ćeš vidjeti da ti izgleda da oni rade jedan protiv drugoga (kao da jednom ne odgovara ono što radi drugi)!

Sljedeći stih će objasniti misao iz ovog stiha, pa čitajmo!

Dr. Kjekfafi u fusnoti objašnjava da su *kassari* – ljudi koju peru platno, a ne koji ga prave, ali postupak je jednak, pa je svejedno da li su to oni koji ga peru, ili oni koji ga dotjeruju, valjaju. Smisao je isti.

Bejt 3131.

Ân jekjî kjerbâs râ der âb zed / vâñ digjer hembâz huškješ mî kjuned.

Jedan (od njih) baca grubi materijal u vodu (da bi se on nakvasio), – a onaj drugi njegov drug vadi ga iz vode i cijedi da bi postao suh.

Ova dva čovjeka imaju isti cilj, tj. da omekšaju platno, odnosno materijal za platno, a kada neko sa strane gleda šta oni čine, mogao bi da pomisli da oni rade sasvim suprotne poslove, odnosno da im cilj nije jedan.

Bejt 3132.

Bâz u ân huškj râ ter mî kjuned / gjûjijâ istîze ber zidd mî kjuned.

Zatim onaj prvi čovjek kvasi suhi materijal, –

kao da to čini iz inada (kaprica) onom drugom čovjeku, svom drugu.

Ovo je opis tehnološkog procesa uređivanja platna, beza, na starinski način, pomoću vode.

Bejt 3133.

Lîkj îñ du zidd istîze numâ / jekj dil ve jekj kjâr bâšed der rizâ.

Ali, iako se ova suprotnost pokazuje kao kapric, inâd, –

oni imaju jedno mišljenje i posao, rezultat će biti jedan na njihovo (zajedničko) zadovoljstvo.

Iz sljedećeg stiha će biti još jasnije šta se želi reći ovim stihovima, pa čitajmo dalje!

Bejt 3134.

Her nebî ve her velî râ meslekjîst / lîkj tâ Hakk mî bered džumle jekjîst.

Svaki Božiji vjerovjesnik (poslanik) i svaki Božiji prijatelj i miljenik (velija, evlija) ima svoj poseban put (do duhovnih visina), –

ali ipak oni imaju jedan cilj: da stignu do Istinitoga ili do istine (da postoji Bog, dželle šanuhu).

Svi Božiji vjerovjesnici i svi Božiji prijatelji, evlije, imali su jedan cilj: da sami stignu, a i da druge dovedu do Istine da postoji Istiniti Bog, dželle šanuhu, i da ih tako dovedu do sreće na oba svijeta. Ali, s obzirom na različite prilike i vremena u kojima su živjeli i radili, oni su imali i različite puteve i načine da to ostvare, pa su prema tome, i djelovali. No, iako to može izgledati i različito jedno od drugoga, ipak je svima konačni cilj bio jedan, pa zato Kur'an, azimušan, kaže: "Mi ne pravimo razliku među poslanicima!"

Bejt 3135.

Čunkji džem'i mustemi' râ hâb burd / sengihâji âsijâ râ âb burd.

Kada je san obuzeo cijelog slušaoca (kada je san posve savladao mlinara koji je slušao kako mlin radi), –

voda je odnijela kamenove mlina!

Može neko da postavi pitanje: Kad su već dolazili ti Božiji poslanici, zašto oni nisu izveli na pravi put sve ljude, nego su neki ljudi ostali i dalje u zabludi i na krivom putu? Takvom se može odgovoriti gornjim stihom, tj. kada mlinar zaspi, onda će voda razvaliti mlin, jer mlinar nije dobro pazio na ono što se događa s mlinom. Tako je i sa duhovnim istinama. Ako ih je čovjek mogao da čuje, ali ih nije slušao, ili ih je i slušao, ali ih nije primao, onda će se i mlin njegovog življenja na ovom svijetu raspasti, odnijeće ga voda! Prema tome, treba dobro slušati, ali i izvršavati ono što nam je savjetovao i ostavio u amanet Božiji poslanik Muhammed, alejhisselam.

Bejt 3136.

Refteni in âb fevka âsijâst / refteneš der âsijâ behri šumâst.

Vaš cilj je da voda teče iznad kamenova mlinskih (da teče tako da pada na kotače koji će okretati kamenove), –

ali ako voda prodre u sam mlin (pa sve potopi), *onda je to zbog vas* (zbog vaše nepažnje)!

O slušaoci, svima vama je poznato kako treba da radi jedan mlin koji pokreće voda, tj. kuda i kako voda treba da se kreće i da teče. Ali, ako vi ne budete pazili na to i dozvolili da voda prodire kuda ne treba, onda će vaš mlin biti porušen, voda će ga oštetiti. Tako, ako i vi ne budete slušali ono što vam savjetuju Božiji poslanici i Božiji prijatelji, evlije, i ne budete to čuvali da vam ne propadne, vaš život će proći u drijemežu, u spavanju, u gafletu, i vi od tog života nećete imati vječne koristi, koju bi mogli da imate kada biste sa više pažnje vodili računa o onome što vam je vaš Stvoritelj naredio i preporučio.

Bejt 3137.

Čun šumâ râ hâdzeti tâhûn nemâned / âb râ der džûji aslî bâz râned.

Budući da vi više nemate potrebe za mlinom (on vam više nije potreban i ne želite da ga koristite), –

onda će se voda povratiti u svoju izvornu rijeku (odakle je i dolazila u vaš mlin da bi ga pokretala).

Ako vi niste voljni i ne osjećate potrebu da čujete i poslušate učenje Božijeg poslanika ili jednog poštenog duhovnog učitelja, on će onda ono znanje koje je mogao da prenese i na vas, zadržati za sebe, odnosno vratit će ga Onome ko mu je to znanje darovao, a vi ćete i dalje ostati u neznanju – *džehaletu*, u svom kapricu, zbog kojeg niste htjeli da poslušate savjete.

Dr. Kjeřafi za ovaj i tri prethodna *bejta*-stiha, daje komentar: Ovdje pjesnik upozorava slušaocę da je potrebno da budu budni i da sluřaju njegovu opomenu i da shvate njena značenja, pa je jezik, koji kazuje duhovne istine, uporedio sa mlinskim kamenom. Prema tome, jezik koji govori duhovne mudrosti nadahnut je od Apsolutnog Uma, a riječna voda je simbol, oznaka, za taj Apsolutni Um. Voda rijeke ulazi u mlin i pokreće ga, a Apsolutni Um omogućuje jeziku da govori mudrosti. Okretanje mlina priprema tjelesnu hranu za ljude, a kazivanje o mudrostima jeste naćin za pripremanje ljudi da prime duhovnu hranu. I kao řto kretanje vode kroz mlin ima svoj cilj i svrhu, tako prelazak rijeći mudrosti preko jezika ima cilj da olakřa onima koji nisu nařli put do duhovnih istina, da ga nađu. Da nema ovih ciljeva, normalno bi bilo da voda teće rijećnim koritom, a ne kroz mlin, a da duhovne mudrosti ostanu pohranjene i ćuvane u Apsolutnom Umu, a ne da teku preko jezika. I kao řto voda iz rijeke neće teći kroz mlin, ako mlinar zaspi i ne pazi na mlin i na vodu, tako ni duhovne istine neće teći preko jezika, neće biti kazane, ako nema ljudi koji će ih sluřati i uvařavati. A budući da uvijek ima i da će biti onih koji řele da ćuju te istine, one se onda i kazuju. Inaće, da nema onih koji řele da ih saznaju, ne bi bile ni kazivane.

Bejt 3138.

Nâtika sũji dihân tealîmi râst / ver ne hõd ân nutk râ džũji džudâst.

Sposobnost govorenja i izgovorene rijeći imaju cilj podučavanje, naućavanje drugih, –a ako oni (koje bi trebalo podučavati) neće to da sluřaju, onda te rijeći imaju svoj drugi pravac kretanja!

O vi kapriciozni ljudi, inadžije! Ako vi nećete da poslušate rijeći duhovnih učitelja – *murřidâ*, kojim oni řele da vas nauće ućenjima vjere islama, nego od toga okrećete svoje usijane glave, onda će se i ti duhovni učitelji okrenuti od vas i oni će se sami za sebe sjećati svoga Stvoritelja, zikjr ćiniti, moliti Ga, i tako će oni naći spas i zadovoljstvo, svoju sigurnost pred Bogom, dželle řanuhu.

Dr. Kjefafi: Razgovor o duhovnim mudrostima ima svoj samostalni duhovni svijet sa svojim ljepotama i vrijednostima i tamo se ti razgovori vode bez glasova i riječi, i nije im potreban nikakav komentar, objašnjavanje ni ponavljanje, jer tamo postoji jasan i razumljiv jezik.

Bejt 3139.

*Mî reved bî bangj ve bî tekjrâr hâ / tahtehel-enhâr tâ gjulzâr hâ!
Onda će ti učitelji otići (od vas) bez glasa i ponavljanja, –
otići će u vrtove “ispod kojih teku rijeke”!*

Ako vi nećete da ih poslušate, pa da krenete zajedno s njima, oni tj. duhovni učitelji će sami, posve smireno i staloženo, bez dreke i uzrujavanja, ali i bez ponovnog pozivanja, otići u bašče duhovnih istina, u Džennete, ispod kojih teku rijeke tih istina, a vi ćete ostati kao riba na suhom.

Čitajmo sljedeću molitvu, munadžat!

Dr. Kjefafi u fusnoti: Ovaj izraz: *tahtehel enhâru* – “ispod njih rijeke”, naveden je na više mjesta u Kur'anu, azimuššan, kod opisa Raja, Dženneta, pa se to može vidjeti u prevodima Kur'ana, azimuššan.

Bejt 3140.

*Ej Hudâ, džân râ tu binmâ ân mekâm / kji der u bî harf mî rûjed kjelâm!
O moj Bože, Ti pokaži (mojoj) duši pravac tog kretanja, taj položaj, –
u kojem govor teče bez slova i glasova!*

Ovo je dova, molitva, koja onima koji su spoznali duhovne istine, donosi povećanu sreću i duševno zadovoljstvo, jer mole da Bog, dželle šanuhu, pomogne njihovim dušama da nađu to mjesto, u kojem se govor odvija bez glasova i slova, harfova, a to je čisto mjesto na Sudnjem danu, u kojem neće biti straha i brige, nego smirenost i zadovoljstvo. Boga, dželle šanuhu, molimo da ovo daruje i svima onima koji su nama mili i dragi, a to su svi ljudi, jer smo svi braća po Ademu i Havvi, alejhimusselam! Amin, ja Rabbel-alemîn!

Dr. Kjefafi u svom komentaru parafrazira, prepričava, ovu dovu, molitvu, pa kaže: O moj Bože, pokaži duši taj duhovni svijet koji je skriven od duše dok se ona nalazi na ovom, materijalnom svijetu. Tamo se odvija govor bez riječi i glasova. Kada vidi i osjeti ljepote tog svijeta (duhovnoga), ona onda neće zaostajati da požuri u njegova prostranstva.

Bejt 3141.

Tâ kji sâzed džâni pâkj ez ser kadem / sûji arsa-i dûrpehnâji adem!

Tako da se moja čista duša zaputi (da se kreće), –

u pravcu dalekog prostranog (širokog) područja mog nepostojanja
(Božanske Veličine i Istine).

U prednjem stihu je zamoljen mekam, položaj duše i njen boravak u mjestu gdje govor teče bez riječi i slova, a u ovom stihu se dalje moli da duša stigne u prostranstva Božanskog izobilja duhovnih vrijednosti i istina, a do toga se može stići tek kroz prostranstvo svoga nepostojanja, osjećanja svoje niskosti i malenkosti, uništenjem svoga JA.

Dr. Kjefafi u fusnoti navodi doslovan prevod prvog dijela stiha, a on je tako i preveden naprijed, a za riječ: *adem* – nepostojeće, u drugom dijelu stiha navodi da je to svijet gajba, nevidljivoga, koji ne mogu da dokuče naša tjelesna osjetila, jer je to čisti, potpuni duhovni svijet.

Dr. Kjefafi komentariše: Duhovni svijet je vrlo prostran, neograničen i iz njega dobivaju svoju hranu naša maštanja, razmišljanja, jer zamišljaju kako će im biti kada stignu u njegova prostranstva gdje će biti oslobođena od svojih tjelesnih osjetilnih okova. Otuda potječe i naše postojanje, jer su naše duše otuda došle. A duše su naše stvarno, istinsko postojanje.

Bejt 3142.

Arsa-i bes bâ gjušâd ve bâ fezâ / vîn hajâl ve hest jâbed zu nevâ!

*Da duša stigne u područje, prostranstvo koje je veliko, otvoreno i široko, –
pa da tamo ova naša iluzija, i naše tobožnje postojanje, nađu sasvim novu
opskrbu (hranu)!*

Taj Božanski duhovni svijet je toliko prostran, širok, bogat, da naše duše tamo mogu da nađu ono što do sada nisu mogle ni da zamisle, jer nemaju predodžbu o tome, pa im sve to izgleda kao fantaziranje, kao nešto nestvarno.

Dr. Kjefafi komentariše: Naša maštanja su uža, skućenija od duhovnog svijeta, pa ona (maštanja) ne mogu da obuhvate sve te ljepote i prostranstva. Zbog te tjeskobe ljude obuzimaju brige i tuge, a tjeskoba nastaje kao posljedica slika i doživljaja koje vidimo u svom životu (vidimo mnogo nepravilika, nesreća, bolesti, umiranja itd.).

Bejt 3143.

Tengjter âmed hajâlât ez adem / zân sebeb bâšed hajâl esbâbi gamm!

Sva ova naša fantaziranja, zamišljanja tješnja su i uža (ograničenija) od tog "nepostojanja" (od toga svijeta koji mi smatramo nepostojećim i kroz koji možemo da dođemo u taj duhovni svijet), –

pa su zbog toga ova naša razmišljanja, fantaziranja, uzrok briga i tuge.

Onaj svijet istine i Božanske širine koji ljudi zamišljaju kao da uopšte ne postoji, toliko je prostran i ugodan da ni oni koji u njega vjeruju ne mogu da pojme njegove dimenzije, odlike i bogatstva, jer su njihove mogućnosti zamišljanja i razmišljanja ograničene, nisu sveobuhvatne. Zbog toga ljudi osjećaju brigu i strah od tog nepoznatog svijeta i ne znaju šta ih tamo čeka.

Dr. Kjefafi: Ovaj postojeći, nama vidljivi, materijalni svijet, užu je i ograničeniji od čistog duhovnog svijeta, pa se onda u njemu pokazuju u svoj svojoj golotinji manjkavosti njegovog postojanja (prolaznost, nestalnost i sl.), pa je sve to još i mnogo manje nego što se može da zamisli u tom pogledu. (Moguće je zamisliti i gore nego što se stvarno događa za vrijeme našega života na ovom svijetu: zemljotresi, zarazne bolesti, ratovi i sl.).

Bejt 3144.

Bâz hestî tengjter buved ez hajâl / zân ševved der vej kamer hemčun hilâl.

Zatim, naše postojanje je (ograničenije) tješnje, od tog fantaziranja, – pa od tog našeg postojanja nastane mjesec kao mlađak (tj. otanji se to naše postojanje)!

Naša pamet može da ostvari takva razmišljanja koja mogu da se uzdignu i do nebesa i do mjeseca i Sunca, ali naše tijelo ne može tamo da stigne. Ali, i taj kapacitet našeg uma je ograničen u odnosu na Božanski svijet duhovnih istina i ne može to sve da pojmi, pa je zato naše tjelesno postojanje tješnje od mogućnosti našega razmišljanja. To je slično mjesecu koji mi vidimo posve otanjen, iako je on po svom obimu isti onoliki koliki je i kada ga mi vidimo u punom sjaju, uštapu. Sličan ovome je i jedan učenjak, koji je dobro spoznao duhovne istine, jer on u očima običnih ljudi izgleda sitan, malen, kao i oni, iako je pun duhovnih istina i spoznaje o njima.

Dr. Kjefafi komentariše: Naše materijalno osjetilno postojanje je još ograničenije od mogućeg. Stoga je ono – kod našega pjesnika –

prikazano kao tijesni zatvor. Pjesnik je to izrazio sljedećim stihovima na vrlo jasan način:

Kada bi čovjek rekao plodu u maternici: “Izvan ovog tvog mjesta (maternice) nalazi se jedan vrlo lijep i prostran svijet, kao: lijepa zemlja, duga i široka, puna svakakvih blagodati, mnogo stvari za jelo (jedenje); ima brda (planina), mora i ravnica, vrtova mirišljavih i bašča, njiva punih roda, i nebo obasjano svjetlošću, i Sunce, i mjesec, i mnogo zvijezda, tako da je nemoguće sve to opisati. Pa zašto si ti u ovoj tami, zarobljen sa raznim iskušenjima? Piješ krv, i ubačen si u ovo tijesno mjesto, stješnjuje te ovaj haps, zatvor, nečistoća i tegoba?”

Plod bi, mudročću svoje prirode, bio protivan ovakvoj tvrdnji, prigovarao bi joj i ne bi vjerovao u ove riječi. Po njegovom, ove riječi bi bile nemoguće, neka varka i prevara, a to zbog toga jer slijepac ne može da zamišlja (kako nešto izgleda, jer to nije vidio svojim očima).

I u ovom našem svijetu, kada znalci govore običnim ljudima: “Ovaj svijet je jedan tijesni bunar, ali izvan njega ima jedan svijet u kojem nema ni boje ni mirisa, to ne bi slušali oni koji ne znaju, jer pred njima stoji njihova pohlepa kao prepreka koja ih priječi i zastrašuje; kao i onaj plod u maternici koji želi da popije što više krvi u onom svom mizernom skrovištu, a pohlepa mu ne da da pojmi vanjski svijet, jer on ne zna za drugu hranu osim krvi (*Mesneviya*, III).

Bejt 3145.

Bâz hesti-i džihâni hiss ve renj / tengjter âmed kji zindânîst tengi.

Zatim, ovaj svijet osjećanja i boja (oblika), –

tješnji je (od čovjeka), ograničeniji, jer on i nije ništa drugo nego jedan tijesni zatvor.

Ovaj materijalni svijet je opet ograničeniji od našega uma i razmišljanja, jer on nema tu sposobnost, jer je sličan jednom vrlo tijesnom zatvoru.

Bejt 3146.

Illeti tengjîst terkjîbi aded / džânibi terkjîb hisshâ mî kješed.

Uzrok svih ovih tjeskoba (i tjesnoća, ograničenosti) jeste u tome što je sve ovo satkano i sastavljeno od brojeva, –

jer sva naša osjetila kreću se i teže ka sastavljanju, brojanju (spajanju i kombiniranju).

Ako neko postavi pitanje zašto je ovaj svijet zatvor i zašto je pun briga i tuge, može mu se odgovoriti: "Cijeli ovaj svijet sastavljen je od jedinki, od dijelova, pa je svima njima dosta puta tijesno, smetaju jedni drugima; bilo bi im šire da nema onoga drugoga i zbog toga se oni žale i tuže, osjećaju se ograničeni kao da su u nekakavom tijesnom zatvoru; nemaju slobode kretanja i traženja šireg prostora." Ako na ovaj odgovor dođe pitanje a zašto onda čovjek teži i svim silama se bori da što duže ostane u ovom tijesnom zatvoru i ko ga tegli i vuče tamo, odgovorit ćemo da su to njegova tjelesna osjetila, koja žele da mu pribave što više slasti, uživanja, imovine, vlasti i nadmoći nad drugim ljudima i stvarima itd. Zato, čovjek treba da se bori da sve te svoje ambicije i bolesne želje ograniči, da ih uskladi sa onim što je ozakonio Uzvišeni Stvoritelj, da postane odraz riječi Božijeg poslanika, alejhisselam: *Mûtû kable en temûtû* – "Umrite, budite mrtvi prije nego što umrete" – tj. budite svjesni da ćete jednog dana vi ostati bez svih ovih ovosvjetskih dobara, a da će i ona ostati bez vas, pa se tako vladajte i ponašajte! A zašto, čut ćemo iz sljedećeg stiha, pa čitajmo dalje!

Bejt 3147.

Zân sÛji hiss âlemî tevhîd dâñ / gjer jekjî hâhî bedân džânib birân!

Zato ti, o čovječe, nađi (napravi, osjeti) razliku između Jedinstva Božijega i između ovog svijeta koji spoznaju tvoja osjetila, – pa ako hoćeš Jednoga, onda idi tamo (u tom pravcu)!

Ovih nekoliko prethodnih stihova su sami po sebi, jedan po jedan, bez ovog zaključnog *bejta*- stiha, (malo) teški za razumijevanje, ali čitalac treba da bude strpljiv – to mu je davno, još u uvodu, preporučeno – pa da čita dalje, tako da se prevodilac nada da je iz ovog stiha jasno šta je pjesnik htio da dokazuje i dokaže, a to je da čovjek treba da traži i da teži ka Jedinstvu Istinitoga Stvoritelja, pa je pjesnik pošao od prostranstava kosmosa, pa se spustio do čovjeka i njegovog uma, a zatim do materijalnih, neživih stvari i na kraju preporučuje da u svemu tome treba tražiti i naći dokaze Jedinstva Božijega! Ko to uspije, bit će sretan!

Bejt 3148.

Emri kjun jekj fi'l buved ve nûñ ve kjâf / der suhan uftâd ve meanâ buved sâf.

Zapovijed KJUN – BUDI! jeste jedan čin (djelo) od dva slova: nun i kjef, –

to se izgovori, a značenje iz te riječi je jasno i čisto (ono je jedno: zapovijed da se nešto dogodi)!

Evo još jednog primjera za ono što je ranije rečeno: Iako se zapovijed sastoji od dva slova: “kjef i nun”, ipak je rezultat te zapovijedi jedan, da se dogodi ono što je naređeno.

Dr. Kjefafi: Zapovijed BUDI je sa stanovišta izgovora jedno djelo, ali je, pored toga, u njemu sadržana Allahova moć stvaranja. Zato je ovo djelo od svega dva slova prostranije od svog značenja tako da je to nemoguće ograničiti i opisati.

Bejt 3149.

*În suhân pâjân nedâred, baz gjerd / tâ či šud ahvâli gjurgj ender neberd.
Ove riječi nemaju kraja, pa se ti vrati, –
da čujemo kakvo je stanje vuka u borbi sa lavom!*

Kada budemo čitali slijedeće stihove, vidjet ćemo i naučit ćemo kako je prošao vuk zbog svoje uobraženosti, pohlepnosti i nepriznavanja jačega, moćnijega lava! (...) ■